

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیأت وزیران

بسمه تعالی

وزارت راه و ترابری - وزارت نیرو - وزارت پست، تلگراف و تلفن

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۱۱/۱۶ بنا به پیشنهاد شماره ۵۳۲۴/۱۱ مورخ ۱۳۸۰/۵/۱۷ وزارت راه و ترابری و به استناد تبصره (۱) ماده (۱۷) اصلاحی قانون ایمنی راهها و راه آهن - مصوب ۱۳۷۹- آیین نامه اجرایی تبصره یادشده را به شرح زیر تصویب نمود:

"آیین نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۱۷) اصلاحی قانون ایمنی راهها و راه آهن - مصوب ۱۳۷۹-"

ماده ۱- در این آیین نامه، واژه ها و عبارات زیر در مفاهیم مربوط به کار می روند:

الف- حریم قانونی راه و راه آهن: محدوده ای از اراضی بستر و حاشیه راه و راه آهن است که توسط مراجع ذی صلاح و از جمله کمیسیون موضوع ماده (۳) تصویب نامه شماره ۱۶۷۲ مورخ ۱۳۴۶/۲/۴ هیئت وزیران تعیین یا افزایش آنها براساس جدول و کروکی پیوست به تصویب کمیسیون مذکور رسیده و یا برسد.

ب- وجوه: هزینه ای است که وزارت راه و ترابری برای صدور مجوز ایجاد هرگونه ساختمان، دیوارکشی و تأسیسات به عمق یکصد متر از منتهی الیه حریم راه و راه آهن برآورد و به صورت یکجا یا به طور اقساط دریافت می دارد.

ج- ترافیک سبک: ترافیک با تردد تا دو هزار وسیله نقلیه در روز

د - ترافیک متوسط: ترافیک با تردد از دو هزار تا پنج هزار وسیله نقلیه در روز

هـ - ترافیک سنگین: ترافیک با تردد بیش از پنج هزار وسیله نقلیه در روز

و - محدوده شهر: محدوده قانونی شهرها است که توسط مراجع ذی صلاح تعیین شده یا می شود.

ماده ۲- صدور مجوز برای ایجاد هرگونه ساختمان و دیوارکشی و تأسیسات و نظایر آن به عمق یکصد متر از انتهای حریم راهها و راه آهن های کشور با رعایت موارد زیر مجاز است:

الف- صدور هرگونه مجوز برای ایجاد مستجدات به هر صورت در مجاورت ابنیه فنی راه یا راه آهن

نظیر پل (بادخانه ۱۰ متر و بالاتر) تونل، دیوار حائل، دیوار ضامن، گالری بهمن گیر، پاسگاه های پلیس سازمان حمل و نقل و پابانه های کشور

راه دایر محاذی ترافیکی تقاطع های همسطح و غیرهمسطح و نظایر آنها در فاصله ۱۰۰ تا ۲۵۰ متر در طول

راه
شماره : ۷۰۴/۱۳۸۱
تاریخ : ۸۰/۱۱/۱۶

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیأت وزیران

۱۶۴۳۶/ت ۸۸۰۸۵۰ هـ
۲۶/۱۱/۱۳۸۱ - تاریخ

محور راه حسب مورد قبل و بعد از آنها ممنوع است. ایجاد تأسیسات خدمات زیربنایی حسب مورد با مجوز وزارت راه و ترابری مجاز می باشد.

ب - صدور مجوز برای ایجاد مستحدمات در زمین هایی که دارای کاربری کشاورزی هستند (کلیه زمین هایی که به موجب قوانین و ضوابط جاری زمین کشاورزی یا باغ شناخته شده و تبدیل آنها منع قانونی دارد) ممنوع است مگر اینکه مالک اراضی، مجوز لازم مبنی بر بلامانع بودن تبدیل اراضی کشاورزی را از مراجع ذی ربط اخذ و ارایه نماید. ایجاد مستحدماتی مثل خانه باغی، تلمبه خانه، حفر چاه و نظایر آن فقط در چارچوب و حدود مجاز همان مقررات، و با اخذ مجوز از وزارت راه و ترابری بلامانع است.

تبصره - محصور کردن اراضی کشاورزی و باغات به ارتفاع حداکثر یک متر با مجوز و طبق مشخصاتی که وزارت راه و ترابری تعیین می کند بعد از نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی بلامانع است.

ج - اراضی واقع در نوار به عرض (۳۰) متر برای راهها و راه آهن های کشور، از ابتدای محدوده یکصد متری، بلافاصله بعد از حریم قانونی راه و راه آهن، فقط دارای کاربری تأسیسات زیربنایی خواهند بود. مستحدمات مجاز در این محدوده (نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی) عبارتند از:

- ۱ - شبکه های تأسیسات زیربنایی نظیر خطوط آب، برق، فاضلاب، گاز، نفت، مخابرات و امثال آن.
- ۲ - افزایش حریم راه ها و ایجاد تأسیسات وابسته به آن نظیر پارکینگ با رعایت حقوق مکتسبه تأسیسات زیر بنایی ایجاد شده.

تبصره ۱ - در مواردی که عرض نوار یاد شده برای تأسیسات زیربنایی براساس معیارهای فنی و مهندسی کافی نباشد، با هماهنگی وزارت راه و ترابری استفاده بیش از نوار یاد شده بلامانع است.

تبصره ۲ - برای حفظ حقوق مالکان اراضی واقع در محدوده با کاربری تأسیسات زیربنایی، هرگونه تصرف و استفاده از اراضی مذکور، برای کلیه متقاضیان منوط به رعایت قوانین مربوط از جمله لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه های عمومی، عمرانی و نظامی دولت - مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۷ - شورای انقلاب است.

د - برای ایجاد مستحدماتی نظیر شهرک های صنعتی و مسکونی، مجتمع های خدماتی و رفاهی در خارج از محدوده قانونی شهرها مرجع صدور مجوز با رعایت مفاد این آیین نامه، مجوز صادر می نماید.

تبصره ۱ - واحدهای خدماتی و رفاهی از قبیل جایگاه فروش مواد روغنی و سوختی، تعمیرگاه وسایط نقلیه، هرگونه فروشگاه، هتل و مثل و نظایر آنها در قالب مجتمع های خدماتی و رفاهی و در مکان هایی که وزارت راه و ترابری در چارچوب قانون اجازه واگذاری امتیاز سرقفلی و مشارکت غرف و فروشگاههای پایانه های عمومی بار و مسافر و مجتمع های خدمات رفاهی بین راهی - مصوب ۱۳۷۷ - تعیین نموده یا می نماید، مستقر و احداث می شوند.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیأت وزیران

۳۶۱۶۴ / ۲۵۰۸۸ هـ

تاریخ: ۱۳۸۱/۱۱/۰۴

تبصره ۲- ایجاد هرگونه مستحذات در محدوده یکصد متری بعد از حریم راهها در موارد زیر ممنوع است:

۱- در سمت دیگر راههایی که روستاها در یک سمت آنها قرار گرفته اند.

۲- در ضلع خارجی کمربندیها و کنارگذرها.

۳- در نقاطی که محدودیت دید وجود دارد یا ایجاد مستحذات جدید باعث کاهش زاویه و محدوده دید گردد.

۴- بین دو باند رفت و برگشت جدا از هم.

ه- در تهیه طرح جامع، تفصیلی و هادی شهرها یا بازنگری طرحهای موجود، رعایت مفاد این آیین نامه الزامی بوده و هرگونه تغییر در آن تغییر اساسی محسوب می شود.

و- احداث مستحذات در محدوده یکصد متر بعد از حریم راهها و راه آهن های کشور در محدوده روستاهای دارای طرح هادی مصوب، با رعایت مفاد این آیین نامه و اصلاح طرحهای هادی، مجاز می باشد.

تبصره ۱- در روستاهای فاقد طرح هادی، صدور مجوز در چارچوب این آیین نامه مجاز است.

تبصره ۲- در تهیه و بازنگری طرحهای هادی مصوب یا طرحهای جدید، رعایت مفاد این آیین نامه الزامی است.

ز- به منظور تأمین حداکثر ایمنی برای راهها و راه آهن های کشور لازم است، در صدور مجوز به نحوی عمل شود که بعد از نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی با توجه به موقعیت محل و زمین، به ترتیب محوطه یا فضای سبز، پارکینگ و سپس بنا و اعیانی قرار گیرند.

ح- نصب نورافکن یا پروژکتور و هرگونه تابلو اعم از تبلیغاتی یا غیر آن به هر کیفیت در محدوده موضوع این آیین نامه، برابر ضوابطی است که وزارت راه و ترابری تعیین و اعلام می نماید.

ماده ۳- کلیه مستحذاتی که قبل از تصویب قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن - مصوب ۱۳۷۹- در خارج از حریم و در محدوده یکصد متر بعد از حریم راهها و راه آهن های کشور با اخذ مجوز از مراجع ذی ربط در حال احداث می باشند در موارد زیر ملزم به تطبیق وضعیت خود هستند:

الف- ممنوعیت ایجاد مستحذات در نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی (در مواردی که هنوز کار اجرایی شروع نشده است).

ب- تجدید نظر در جانمایی اعیانی برای تأمین بیشترین فاصله اعیانی از نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی (در مواردی که هنوز کار اجرایی شروع نشده است).

ج- تأمین دسترسی مناسب.

تبصره - مجوزهای صادر شده توسط مراجع ذی ربط که هنوز کار اجرایی آنها شروع نشده است حداکثر شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این آیین نامه معتبر بوده و پس از انقضای مهلت مذکور، دارندگان

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیأت وزیران

۱۶۴ ۳۶۱۶۴ ۲۵۰۸۸ هـ

تاریخ ۱۳۸۱/۱۱/۰۲

مجوز مکلف به اخذ مجوز از وزارت راه و ترابری هستند. در غیر این صورت وزارت مذکور موظف است از هرگونه ساخت و ساز فاقد مجوز جلوگیری نماید.

ماده ۴- به وزارت راه و ترابری اجازه داده می شود در قبال صدور مجوز طبق مفاد این آیین نامه نسبت به وصول وجوهی به شرح زیر از کلیه متقاضیان ایجاد مستحقات اقدام نماید. وجوه اخذ شده به حساب خزانه واریز و صددرصد آن به منظور ایمن سازی راهها به مصرف می رسد.

الف - مبلغ پایه به ازای هر متر طول دیوار حداکثر به ارتفاع یک متر یا حصار یا نظایر آن ۷۵۰ ریال

ب - مبلغ پایه به ازای هر متر مربع عرصه به استثنای اراضی کشاورزی ۱۰۰۰ ریال

ج - مبلغ پایه به ازای هر متر مربع اعیان به استثنای تأسیسات کشاورزی نظیر خانه باغی و تلمبه خانه ۳۰۰۰ ریال

تبصره ۱- مبالغ پایه پس از اعمال ضرایب حسب مورد طبق جدول زیر محاسبه و عمل می شود:

نوع راه یا راه آهن		ترافیک			موقعیت اقتصادی	
فرعی و راه آهن	اصلی و بزرگراه	آزادراه	سبک	متوسط	سنگین	به فاصله ۱۰ کیلومتری مراکز استانها
۱	۱/۵	۲	۱	۱/۵	۲	به فاصله ۵ کیلومتری سایر شهرها

تبصره ۲- احداث کنندگان دیوار به ارتفاع یک متر یا حصار به وسیله فنس، سیم خاردار یا چپر برای محصور کردن اراضی کشاورزی از پرداخت وجه بند (الف) (۷۵۰ ریال به ازای هر متر طول) معاف هستند.

تبصره ۳- مبالغ پایه در فروردین ماه هر سال براساس آخرین تغییر شاخص عمومی قیمت ها که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام می شود، تعدیل می گردد.

تبصره ۴- نظر به اهمیت تأمین راه دسترسی در ایمنی راهها، وزارت راه و ترابری می تواند در هنگام صدور مجوز نسبت به اخذ تضمین حسن انجام کار، معادل هزینه احداث راه دسترسی به تشخیص وزارت یاد شده از متقاضی اقدام نماید. تضمین مذکور پس از اتمام عملیات اجرایی و تأمین راه دسترسی مسترد می شود. وزارت راه و ترابری می تواند چنانچه متقاضی نسبت به انجام تعهد اقدام ننماید از محل تضمین مذکور نسبت به رفع نواقص احتمالی اقدام نماید.

تبصره ۵- پس از ابلاغ این آیین نامه، دستورالعملهای قبلی مبنی بر اخذ هرگونه وجه به ازای صدور مجوز احداث ساختمان، دیوارکشی و تأسیسات در فاصله یکصد متر از منتهی الیه حریم راهها و راه آهن های کشور، توسط وزارت راه و ترابری لغو می گردد.

۳۴۱۶۴ / ت ۲۵۰۸۸ هـ

شماره
تاریخ ۲۰۶ / ۱۱ / ۱۳۸۱

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیات وزیران

ماده ۵- وزارت راه و ترابری موظف است در جهت ارتقای کیفیت فضای اطراف راهها از طریق مطالعه، مسایلی نظیر مالکیت اراضی موجود در طرح، وضعیت موجود کاربریها و مستحدثات، مسایل زیست محیطی، میراث فرهنگی، ایجاد منظر مناسب، ویژگیهای توپوگرافی، اجتماعی و اقتصادی ظرفیتهای هر ناحیه، تعیین کاربری مناسب، ضمن برنامه ریزی و آرایه ضوابط لازم نسبت به تهیه "طرح هدایت و ساماندهی فضایی برای هر یک از راههای کشور" اقدام نماید.

ماده ۶- راههای روستایی از شمول این آیین نامه مستثنا می باشند.

محمد رضا عارف
رئیس هیات وزیران
رئیس جمهور

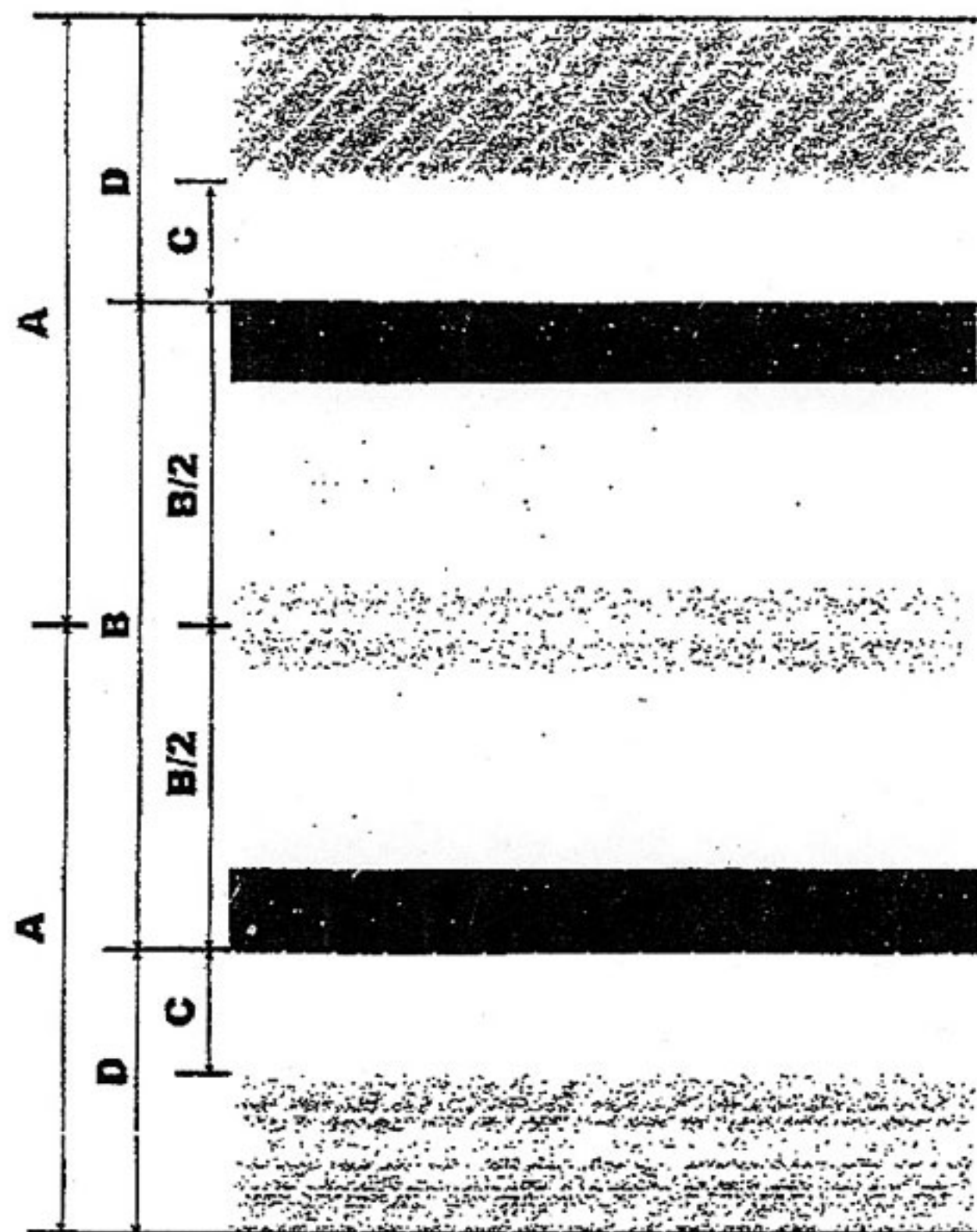
رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری، دفتر رئیس جمهور، دفتر ریاست قوه قضاییه، دفتر معاون اول رئیس جمهور، دفتر معاون حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور، دفتر رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی، سازمان بازرسی کل کشور، اداره کل حقوقی، اداره کل قوانین و مقررات کشور، کلیه وزارتخانه ها، سازمان ها و مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران و دفتر هیئت دولت ابلاغ می شود.

ورود به دفتر وزیر راه و ترابری

شماره رایانه ۲۲۵۵۴

تاریخ ۲۷ / ۱۱ / ۱۳۸۱

کروکی حریم و یکصد متر محدوده نظارتی راههای چهارخطه، بزرگراهها و آزادراههای متصل بهم، با جداکننده وسط (نیوجرسی، جدول، گاردریل)

محور راه
جزیره وسط
سطح سواره رو
شانه‌های طرفین راه
حاشیه راه
نوار تاسیسات خدمات زیربنائی
مابقی محدوده نظارتی یکصد متر

$A =$ عرض محدوده یکصد متر بعلاوه نصف حریم قانونی راه

$B =$ حریم قانونی راه

$C =$ عرض نوار تاسیسات خدمات زیربنائی

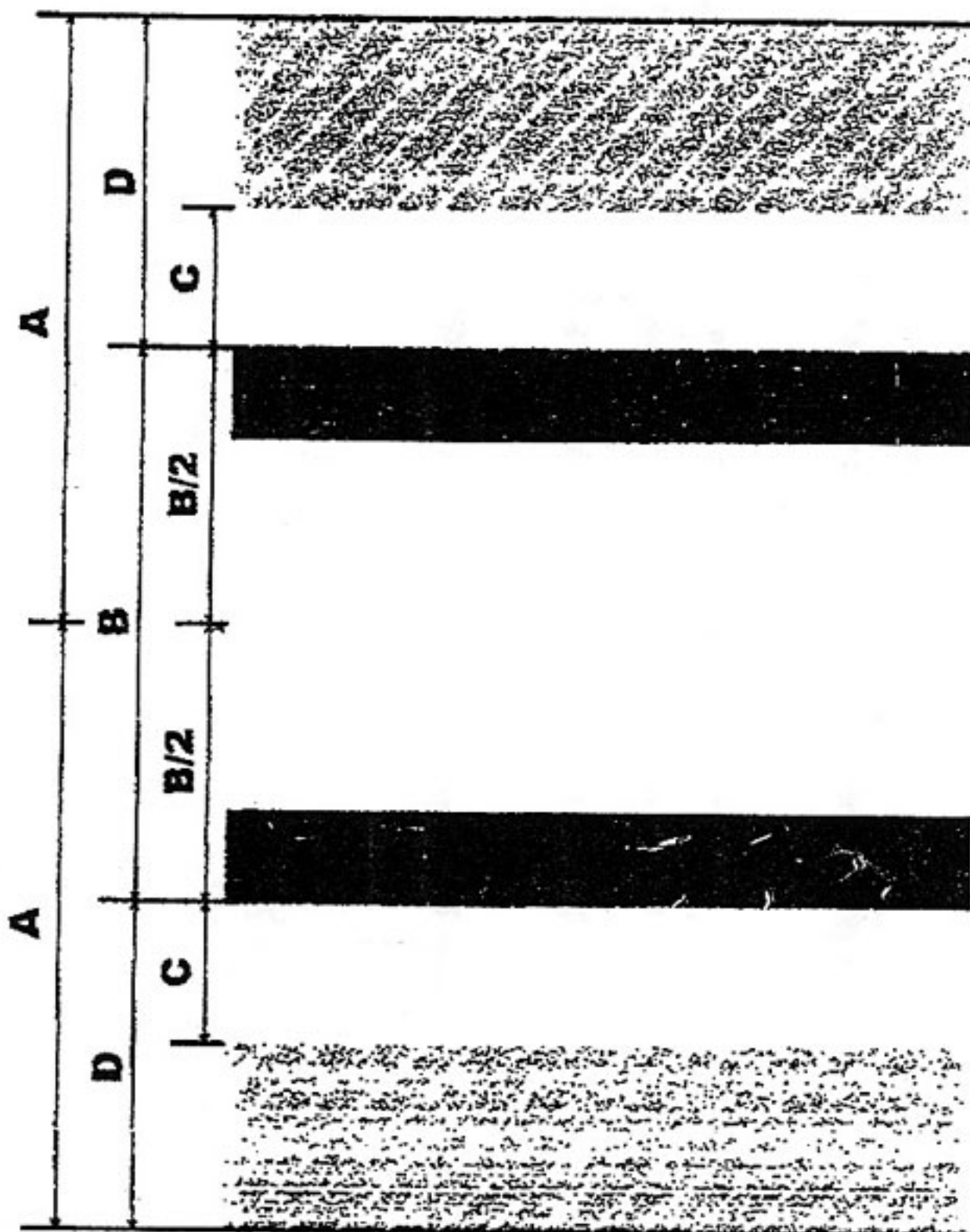
$D =$ عرض محدوده یکصد متر بعد از حریم قانونی راه

نوع راه	حریم قانونی راه از خط محور $B/2$	A	B	D	عرض نوار تاسیسات خدمات زیربنائی C
روستایی	۱۲/۵	۱۱۲/۵	۲۵	۱۰۰	۳۰
فرعی	۱۷/۵	۱۱۷/۵	۳۵	۱۰۰	۳۰
اصلی دوخطه	۲۲/۵	۱۲۲/۵	۴۵	۱۰۰	۳۰
اصلی چهارخطه	۳۸	۱۳۸	۷۶	۱۰۰	۳۰
بزرگراه	۳۸	۱۳۸	۷۶	۱۰۰	۳۰
آزادراه	۳۸	۱۳۸	۷۶	۱۰۰	۳۰
آزادراه	۶۰	۱۶۰	۱۲۰	۱۰۰	۳۰

حریم راههای ورودی و خروجی به راههای اصلی، بزرگراهها و آزادراهها ۳۵ متر میباشد

• توضیح: تعریف هر یک از راهها در آئیننامه طرح هندسی راهها نشریه شماره ۱۶۱ سازمان مهندسی و برنامه‌ریزی آورده شده است.

کروکی حریم و یکصد متر محدوده نظارتی راههای روستایی و فرعی و اصلی دوخطه و چهارخطه و بزرگراهها و آزادراههای جدا از هم

----- محور راه
سطح سواره رو
شانه‌های طرفین راه
حاشیه راه
نوار تاسیسات خدمات زیربنائی
مابقی محدوده نظارتی یکصد متر

A = عرض محدوده یکصد متر بعلاوه نصف حریم قانونی راه
B = حریم قانونی راه
C = عرض نوار تاسیسات خدمات زیربنائی
D = عرض محدوده یکصد متر بعد از حریم قانونی راه

نوع راه	حریم قانونی راه از خط محور B/2	A	B	D	عرض نوار تاسیسات خدمات زیربنائی C
روستایی	۱۲/۵	۱۱۲/۵	۲۵	۱۰۰	۳۰
فرعی	۱۷/۵	۱۱۷/۵	۳۵	۱۰۰	۳۰
اصلی دوخطه	۲۲/۵	۱۲۲/۵	۴۵	۱۰۰	۳۰
اصلی چهارخطه	۳۸	۱۳۸	۷۶	۱۰۰	۳۰
بزرگراه	۳۸	۱۳۸	۷۶	۱۰۰	۳۰
آزادراه	۳۸	۱۳۸	۷۶	۱۰۰	۳۰
آزادراه	۶۰	۱۶۰	۱۲۰	۱۰۰	۳۰

حریم راههای ورودی و خروجی به راههای اصلی، بزرگراهها و آزادراهها ۳۵ متر میباشد

توضیح: تعریف مرز از راهها بر آییننامه طرح هندسی راهها، نشریه شماره ۱۶۱ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشد.